

Sporcu Ebeveynler için Sosyal Kimlik Ölçeği: Türk Kültürüne Uyarlama Çalışması

The Social Identity Questionnaire for Sport Parents: The Validation Study of Turkish Culture

Emine Dalkılıç^a, Oruç Ali Uğur^b & Mehmet Dalkılıç^b

^aSerbest Araştırmacı, Karaman.

^bKaramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi.

Makale Geçmişi

Geliş : 4 Mart 2024

Kabul : 21 Nisan 2024

Çevrimiçi : 23 Nisan 2024

DOI: 10.55929/besad.1446755

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Article History

Received : March 4, 2024

Accepted : April 21, 2024

Online : April 23, 2024

DOI: 10.55929/besad.1446755

Article Type

Research Article

Öz: Bu çalışmanın amacı, Sutcliffe ve arkadaşları (2023) tarafından alan yazına kazandırılan sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeğinin (The Social Identity Questionnaire for Sport Parents (SIQS-P)) Türk kültürüne uyarlamasının yapılmasıdır. Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi, orijinal çalışmanın ilk yazarından gerekli izinler alındıktan sonra gerçekleştirilmiştir. Çeviri sürecine beş kişilik (iki spor bilimleri ve üç İngilizce dil bilimci) uzman ekip katılmıştır. Araştırmaya 192 erkek, 283 kadın toplam 475 sporcu ebeveyn katılmıştır. Katılımcılar 37 ile 63 ($X=44.31$, $Ss=5.34$) yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Verilerin analizinde istatistiksel paket programı kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için açılımlı faktör analizi (AFA) tercih edilmiştir. AFA bulguları ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi dokuz madde ve üç faktörlü yapıyı belirlemiştir. Belirlenen yapının uygunluğunu test etmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA bulguları AFA ile belirlenen yapıyı onaylamıştır. Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa), test tekrar test ve yarıya bölme (split half) yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizleri sonucunda yeterli değerlere sahip olduğu görülmüştür. Türkçe uyarlaması gerçekleştirilen ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açılımlı faktör analizi, Doğrulayıcı faktör analizi, Güvenirlik

Abstract: The aim of this research was to adapt The Social Identity Questionnaire for Sport Parents (SIQS-P), which was introduced to the literature by Sutcliffe et al. (2023), into Turkish culture. The translation of the scale into Turkish was carried out after obtaining the necessary permissions from the first author of the original study. A team of five experts (two sports scientists and three English linguists) participated in the translation process. A total of 475 sport parents, 192 male and 283 female, participated in the research. The participants aged from 37 to 63 ($M=44.31$, $SD=5.34$) years. Statistical package program was used to analyze the data. Exploratory factor analysis (EFA) was preferred for the construct validity of the scale. EFA findings identified a nine-item and three-factors model, as in the original form of the scale. To check the model determined by AFA, confirmatory factor analysis (CFA) was utilized and CFA confirmed the model. Internal consistency coefficient (Cronbach's alpha), test-retest and split half methods were applied for checking the reliability of the scale. As a result of the reliability analysis, it was decided that the scale had sufficient reliability values. As a conclusion, the scale which was adapted into Turkish is a valid and reliable measurement tool to measure social identity of sport parents.

Keywords: Exploratory factor analysis, Confirmatory factor analysis, Reliability

Bu makaleye atıf yapmak için | To cite this article

Dalkılıç, E., Uğur, O. A., & Dalkılıç, M. (2024). Sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeği: türk kültürüne uyarlama çalışması. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 74-89.

GİRİŞ

Genç sporcuların ebeveynlerinin, çocuklarının devam ettiği spora dahil olmaları konusunda son yıllarda önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Dorsch vd., 2019, 2021; Sutcliffe, Fernandez vd.,

Contact: Emine Dalkılıç

 Merkez/ KARAMAN

 eminekidalkilic@gmail.com

2021). Bu çalışmalarda genç sporcuların ebeveynlerinin spor ortamında sosyalleşme açısından kritik ve önemli etken oldukları belirlenmiştir. Ebeveynlerin spor ortamında sosyalleşmede etkin olmalarının nedenleri: a) Çocuklarının spora kayıt olmalarını sağlamaları, b) Çocukların spor ortamına ulaşmalarını sağlamaları ve c) Spor için gerekli önemli bir maddi kaynak ayırmaları gösterilebilir (Côté, 1999; Dunn vd., 2016; Garst vd., 2019). Genç bireylerin spora katılımında yukarıda belirtilen süreçlerde ebeveynlerin dahil olmaları, genç sporcu ebeveynlerinin alan yazında önemli ve araştırılması gereken referans gruplarından biri olmalarına neden olmuştur (Sutcliffe vd., 2023).

Sporcu ebeveynlerin çocuklarının sporla ilgili deneyimlerine genel olarak etkilerinin yanı sıra spora katılım ve dahil olma ile ilgili kendi psiko-sosyal süreçlerini de deneyimlemiş olurlar (Sutcliffe vd., 2021). Yapılan araştırmalar sporcu ebeveynlerin spor ortamında olumsuz durumlarla karşılaşmaları halinde, onların finansal, zamansal ve duygusal olarak zarar görebileceklerini göstermektedir (Harwood & Knight, 2009). Bu olumsuz sonuçlanan durumlar, ebeveynlerin finansal zorlanma, algılanan stresin artması ve hatta çocuklarının sportif performansının olumsuz etkilenmesine bile neden olabileceği belirtilmektedir (Felber & Camiré, 2020; Garst vd., 2019; Harwood & Knight, 2009). Bu olumsuz durumlar ebeveynlerin kendi çocuklarıyla, takımın antrenörüyle (-leriyle) ya da diğer sporcuların ebeveynleriyle çatışmalarına sebep olabileceği belirtilmektedir (Bean vd., 2019; Dorsch vd., 2019; Newport vd., 2021). Yakın zamanda yapılan araştırmalarda, sporcu ebeveynlerin spor ortamında yaşadığı olumsuz durumların, ebeveynlerin kaygı düzeylerinde artış ve fiziksel aktivitelerinin azalması gibi sağlıkla ilişkili istenmeyen sonuçlara oluşabileceğini ifade etmektedir (Bean vd., 2019; Dorsch vd., 2009; Johansen & Green, 2019). Yukarıda ifade edilen durumlar olumsuz gibi görülse de ebeveynlerin spora dahil olma süreci bazı ebeveynler tarafından olumlu olarak da ifade edilmektedir (Sutcliffe, Fernandez vd., 2021).

Alan yazındaki çalışmalarda spora katılan çocuklarının eğlendiğini, mutlu olduğunu, heyecanlandığını, diğer sporcularla yarışarak keyif aldığını ve iş birliğini geliştirdiğini gören ebeveynlerin spor ortamında bulunmaktan memnun oldukları ifade edilmektedir (Clarke vd., 2016). Ayrıca sporcu ebeveynlerin spor ortamına katılım ile zihinsel sağlık göstergelerinin iyileştiği ve saygılı seyirci davranışlarını benimsedikleri görülmektedir (Dorsch vd., 2009). Spora katılım sürecinde ebeveynler, diğer sporcuların ebeveynleriyle sosyal iletişimlerini ve aile ilişkilerini de geliştirmektedirler (Elliott & Drummond, 2013; Neely vd., 2017; Tamminen vd., 2017). Sporcuların ebeveynleri, çocukların antrenmanları ya da antrenman öncesi ve sonrası süreçlerini organize etme

konusunda birbirlerine destek oldukları ve bu durumun aileler arası bağın güçlenmesine neden olduğu belirtilmektedir (Clarke vd., 2016; Elliott & Drummond, 2013; Neely vd., 2017).

Yakın zamanda Sutcliffe, Kelly & arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmaya spora devam eden 3192 ilkokul ve 2794 ortaokul öğrencisinin ebeveyni katılmıştır. Çalışmada ebeveynlerin sporcu çocuklarına araç içinde, hokey sahasında ve turnuvalarda sürekli bilgilendirme, öz-saygı ve maddi olarak destek sağladıkları tespit edilmiştir. Bazı çalışmalarda ise sporcu ebeveynlerin çocuklarının devam ettiği spor ortamında tanıştığı aileler ile sosyal bir ağ kurduğu ve bu durumun uzun süreli dostluklara dönüştüğü belirlenmiştir (Clarke & Harwood, 2014; Dorsch vd., 2019). Aslında sporcu ebeveynler çocuklarının spor takımını ortak amaç ve niteliklere sahip bir topluluk olarak tanımlamaktadırlar (Garst vd., 2019; Peter, 2011; Warner vd., 2015). Sporcu ebeveynler ile ilgili bilişsel, duyuşsal ve davranışsal dalgalanmalar, son yıllarda sporcu ebeveynler konusunda çalışmalar yapılması konusunda araştırmacıları teşvik etmektedir (Sutcliffe vd., 2023).

Sporcu ebeveynlerin spor ortamındaki bilişsel, duyuşsal ve davranışsal kazanımlarının incelenmesi alan yazında önerilmekle birlikte sosyal kimliklerinin araştırılması da önemlidir (Sutcliffe vd., 2023). Bu doğrultuda alan yazın incelendiğinde sporcu ebeveynlerin sosyal kimliklerini değerlendirebileceğimiz az sayıda çalışma karşımıza çıkmaktadır. Sutcliffe & arkadaşları (2023), sporcu ebeveynlerin sosyal kimliğini ölçebilecek dokuz soruluk bir ölçek geliştirmişlerdir. Ölçeğin üç faktörlü yapısı geçerli ve güvenilir olarak alan yazına kazandırılmıştır. Sporcu ebeveynlerin sosyal kimliğini ölçmek dünya alan yazınında olduğu gibi Türk alan yazınında da önemlidir. Ancak yapılan incelemelerde Türk sporcu ebeveynlerinin sosyal kimliğini ölçebilecek ölçek sayısının yeterli olmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, Sutcliffe & arkadaşları (2023) tarafından alan yazına kazandırılan sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlamasının yapılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde çalışmada yer alan sporcu ebeveynler, veri toplama yöntemleri ve uygulanan analizleri sunulmuştur.

Katılımcılar

Araştırmaya 222 erkek ve 313 kadın, toplam 535 ebeveyn katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı olarak 37 ile 63 ($X=44.31$, $Ss=5.34$) aralığında olan ebeveyn katılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynler in öğrenim durumu Doktora mezunu ($n=18$), Yüksek lisans mezunu ($n=79$), Üniversite mezunu

($n=189$), Lise mezunu ($n=198$), Ortaokul mezunu ($n=27$), İlkokul mezunu ($n=24$) olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin meslek grupları olarak öğretmen ($n=121$), Memur ($n=32$), İşçi ($n=19$), Ev hanımı ($n=55$), Mühendis ($n=28$), Antrenör ($n=8$), Akademisyen ($n=11$), Emekli ($n=129$), Serbest Meslek ($n=52$) olarak çeşitli meslek gruplarından ebeveynler katılmıştır. Sporcuların spor deneyimi 1 ay ile 20 yıl arasında değişmektedir ($\bar{X}=3.30$, $S_s=3.02$). Ebeveynlerin çocuklarının spor branşları futbol ($n=82$), voleybol ($n=36$), yüzme ($n=38$), fitness ($n=2$), cimnastik ($n=2$), atletizm ($n=24$), masa tenisi ($n=2$), wushu ($n=2$), halter ($n=5$), taekwando ($n=52$), basketbol ($n=98$) olmak üzere toplamda 18 branşa devam ettikleri belirlenmiştir.

Katılımcılara test-tekrar test uygulamasına katılmayı gönüllü olarak katılıp katılmayacakları veri toplama işleminden önce ifade edilmiştir. Test- tekrar teste katılmayı kabul eden 60 ebeveyn, toplam örneklemden çıkarılmıştır. Geriye kalan 475 katılımcı için birden 475'e kadar sıralanarak numaralandırılmış ve bir torbaya atılmıştır. Torba yardımıyla rastgele çekilerek 475 katılımcı AFA ($n=200$) ve DFA ($n=275$) uygulaması için ikiye ayrılmıştır.

AFA veri analizinde gerekli örneklem sayısı konusunda çeşitli görüşler bulunsa da genel olarak 50 ve üzeri örneklem sayısı AFA için yeterli olarak kabul edilmiştir (Lannuccivd., 2019; Mundfrom vd., 2005). Bu çalışma için 200 katılımcıdan elde edilen verinin AFA için yeterli olduğu görülmektedir. DFA için örneklem sayısının AFA örneklem sayısından fazla olması gerektiği alanyazındaki çalışmalarda ifade edilmiştir (Brown, 2006; Tabachnick & Fidell, 2013). DFA analizi örneklem sayısı ile ilgili genel yargı 200 ve üzeri ya da örneklem sayısının 10 katı değerini yeterli olduğudur (Yong & Pearce, 2013). DFA analizinde kullanılan 275 katılımcının gerekli örneklem sayısını karşıladığı görülmektedir.

Çeviri Aşaması

Sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeğinin çeviri süreci Brislin (1986) tarafından önerilen ve alan yazında yaygın olarak kullanılan çevir-geri çevir yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin İngilizce-Türkçe çeviri süreci için spor bilimleri alanında görev yapan iki akademisyen ve üç İngilizce dil bilim uzmanı olmak üzere toplamda beş kişilik komisyon oluşturulmuştur. Ölçeğin orijinal İngilizce formu, çevirisi için bir spor bilimleri uzmanı ve iki İngilizce uzmanına gönderilmiştir. Uzmanların geri dönüşlerine göre oluşturulan çeviri formu ile araştırmacılar tarafından tek bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan Türkçe form komisyondaki diğer spor bilimleri uzmanı ve İngilizce uzmanına gönderilerek İngilizce çevirisi için gönderilmiştir. İki uzmandan gelen geri dönüşlere istinaden ölçek orijinal formundaki maddelerle karşılaştırılmıştır.

Son olarak ölçek iki Türk dil uzmanı tarafından incelenmiş ve uzmanlar tarafından gerekli düzeltme olmadığı belirtilmiştir. Ölçeğin İngilizce –Türkçe çevirileri anlam ve şekil yönünden komisyon üyelerince son olarak değerlendirilmiş ve son şekli verilmiştir. Çevir- tekrar çevir sürecinde ölçeğin orijinal formuna bağlı kalınmış, ölçeğin orijinal halinden farklı olarak ekleme ya da çıkarma yapılmamıştır. Son halini alan ölçek maddeleri 20 sporcu ebeveyne sunulmuş ve ölçeğin maddeleri anlam ve uygunluk yönünden anlaşılabilirliğini incelemeleri istenmiştir. Yüz yüze yapılan bu incelemede anlaşılabilirlik kontrol edilmiş ve tüm maddelerin anlaşılır olduğu kanısına varılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeği verileri 2023 yılı mayıs ayında araştırmacılar tarafından örnekleme ulaşması kolay olması nedeniyle iki farklı ilde (Karaman ve Ankara) toplanmıştır. Veri toplama işlemleri yüz yüze kâğıt ve kalem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcı ebeveynlerin yetişkin olmaları nedeniyle bireysel katılım izni alınmıştır. Ölçeği doldurmaları için ebeveynlere 10 dakika süre verilmiştir. Katılımcıların istedikleri anda çalışmadan ayrılacakları belirtilmiştir.

Veri Analizi

Araştırmamızda ölçme aracının yapı geçerliği için AFA ve DFA kullanılmıştır. AFA için SPSS 27.0 ve DFA için SPSS Amos paket programları kullanılmıştır. Tanımlayıcı analizler için standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri ile verilerin normal dağılım kontrolü için ise basıklık ve çarpıklık sonuçları kontrol edilmiştir. İstatistik hesaplamaları öncesinde verilerin normal dağılımı basıklık ve çarpıklık değerleri ile kontrol edilmiştir. Bu değerlerin +2.0 ile -2.0 aralığında olması beklenmektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Bulgular verilerin normal dağılım aralığında olduğunu göstermiştir.

Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle alan yazında daha güvenilir olarak ifade edilen maksimum olasılık ve eğik döndürme yöntemlerinden direk (doğrudan) oblimin yöntemleri kullanılmıştır (Tabachnick & Fidell, 2013).

Ölçeğin güvenilir olup olmadığını kontrol etmek için iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. İç tutarlılık katsayısı için Alpar (2010) tarafından önerilen kriterler uygulanmıştır. Cronbach alfa değerleriyle kontrol edilen güvenilirlik yönteminde 0.80 ile 1.00 arasındaki değerler yüksek güvenilirliğe, 0.80 ile 0.60 arasında değerler oldukça güvenilir olduğunu, 0.60 ile 0.40 arasındaki değerlerin düşük güvenilirliğe sahip olduğuna ve 0.40 ile 0.00 arasındaki değerler ölçeğin güvenilir olmadığını belirtmektedir (Alpar, 2010). Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için kullanılan diğer yöntem test tekrar test yöntemidir. Araştırmacılar AFA ve DFA yer almayan

60 sporcu ebeveyn ile 21 gün ara ile iki kez veri toplamışlardır. İki test arasındaki ilişki için Pearson momentler korelasyon analizi kullanılmış ve ölçeğin güvenilir olması için değerlerin .70 ve üzeri olmaması gerektiği belirlenmiştir (Tavşancıl, 2014).

BULGULAR

Ölçeğin Geçerlik Analizleri

Sayıtlar

Ölçeğin geçerlik analizleri öncesinde gerekli sayıtlar olan kayıp veri, maddeler arası çoklu bağlantı ve uç değer kontrol edilmiştir. Kayıp veri sayıtları için araştırmacılar verileri kontrol etmiş ve kayıp verinin olmadığı tespit edilmiştir. Uç değer sayıtları için Leverage uzaklık skorları test edilmiş ve veri analizi etkileme durumu oluşturabilecek olan uç değerlerin var olmadığı belirlenmiştir. Son olarak maddeler arası çoklu bağlantı sayıtları test edilmiştir. Değerlerin .80 ve altında olması beklenmektedir (Okursoy & Turan, 2014). İncelemeler sonrasında tüm maddeler arası korelasyon değerlerinin belirlenen aralıkta olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen verilerin faktör analizi uygulaması için yeterli ve uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett testleri kullanılmıştır (Bakınız Tablo 1). Alanyazındaki çalışmalara göre KMO değerinin .70 ve üzeri olması ve Bartlett test değerinin istatistiksel p .05'e göre anlamlı olması beklenmektedir (Tavşancıl, 2005). Tablo 1 incelendiğinde KMO değerinin .88 ile beklenen değer üzerinde ve Bartlett test değerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Faktör analizi uygulanabilmesi için gerekli sayıtların tamamı beklenen değer aralığındadır.

Tablo 1. Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett Test Bulguları

Test Değer	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	.88
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square
	1347.33
	df
	36
	Sig.
	.000

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

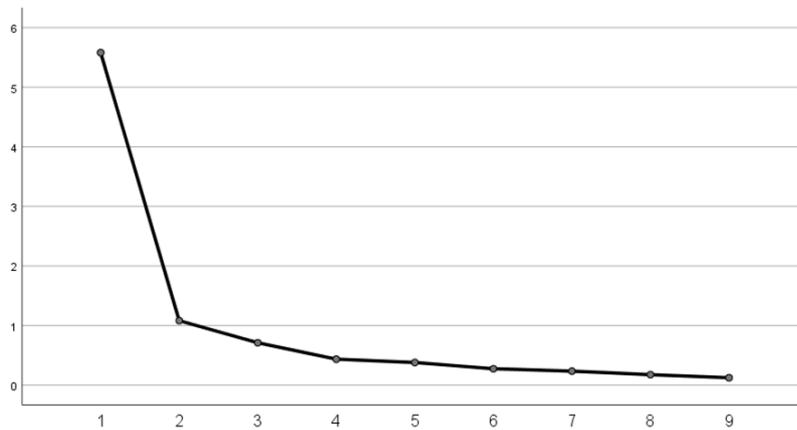
Ölçeğin Türkçe uyarlama formunun yapı geçerliğini test etmek için AFA analizi kullanılmıştır. Ayrıca faktörleştirme yöntemlerinden temel bileşenler yöntemi ve eğik döndürme yöntemlerinden varimax tercih edilmiştir. Çalışmamızda kullanılan yöntemler faktör yapısının belirlenmesi ve eğik döndürme işlemlerinin uygulanması açısından diğer alanyazında yöntemlere göre daha güvenilirdir (Conway & Hutcoff, 2003; Fabrigar vd., 1999). Ölçeğin orijinal formunda yer alan 9 madde ile AFA

analizine başlanmıştır. Analiz sonucunda öz değeri 1'in üzerinde olan ve toplam varyansın %81,93'ünü açıklayan toplam 3 faktör ortaya çıkmıştır. Ayrıca faktör belirlemede her faktörün toplam varyansa katkısının %5.0 ve üzeri olması beklenmektedir (Kalaycı, 2014). Öz değerler tablosu incelendiğinde 3 faktörün tamamının %5.0 ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan 3 faktörlü yapının, çalışmamızda Türkçe'ye uyarlanması amaçlanan ölçeğin orijinal faktör yapısı ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Açıklanan varyans yüzdesi, alanyazındaki çalışmaların belirttiği kriterleri yeterli düzeyde sağladığı tespit edilmiştir (Scherer vd., 1988; Yaşlıoğlu, 2017).

Tablo 2. Desen Matrisi, Madde Yükleri, Toplam Açıklanan Varyans ve Öz Değerler Tablosu

	1	2	3
S1		.89	
S2		.75	
S3		.85	
S4			.78
S5			.84
S6			.58
S7	.83		
S8	.87		
S9	.81		
Öz Değer (Toplam 7.62)	5.29	1.27	1.06
Açıklanan varyans % (Toplam 81.93)	62.00	12.02	7.90

Maddelerin faktör yükleri incelendiğinde 9 maddenin tamamının beklenen ayırt edicilik düzeyi olan .40 ve üzeri değere sahip oldukları belirlenmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013). Faktörlerin toplam açıklanan varyans yüzdesi öz değerleri ve madde yükleri Tablo 2'de verilmiştir.

Grafik 1. Yamaç Birikinti Grafiği

Tablo 3. Kolerasyon Tablosu

	Grup içi bağlar	Bilişsel merkezilik	Grup içi etki
Grup içi bağlar	1	.62**	.59**
Bilişsel merkezilik		1	.73**
Grup içi etki			1

p=.01

Tablo 3'e göre üç alt boyutun tamamı arasındaki korelasyon incelenmiştir. Grup içi bağlar ve bilişsel merkezilik ($r=.62$, $p<.01$), grup içi bağlar ve grup içi etki ($r=.59$, $p<.01$), ve bilişsel merkezilik ve grup içi etki ($r=.73$, $p<.01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyon belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2005).

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

AFA sonucunda elde edilen üç faktör ve 9 maddeden oluşan yapı DFA analizi ile kontrol edilmiştir. Oluşan modelin uyumluluğunun sınırıldığı DFA için farklı uyum indeksi değerleri kullanılmaktadır. Değerlerin kabul edilebilir ve mükemmel uyum indeksi değerleri tablo 4' te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Değer Yönelimleri Ölçeği Uyum Değerleri

Model Uyum İndeks	Mükemmel Aralık	Kabul Edilebilir Aralık	Ölçek değeri
X ² /df	0<X ² /df<2	2<X ² /df<5	2,42
RMSEA	.00<RMSEA<.05	.05<RMSEA<.08	.08
GFI	.95<GFI<1.00	.90<GFI<.95	.94
CFI	.95<CFI<1.00	.90<CFI<.95	.98
NFI	.95<NFI<1.00	.90<NFI<.95	.96
IFI	.95<IFI<1.00	.90<IFI<.95	.98
AGFI	.95<AGFI<1.00	.50<AGFI<.95	.88

Tablo 4 incelendiğinde sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeğinin DFA bulgularına göre tüm parametrelerinin beklenen uyum indeksi değerlerine sahip olduğu belirlenmiştir ($df/X^2=2.42$, $RMSEA=.08$, $GFI=.94$, $CFI=.98$, $NFI=.96$, $IFI=.98$, $AGFI=.88$). Ölçeğin 3 alt boyut ve 9 soruluk maddelik yapısının uygun olduğu tespit edilmiştir (Aytaç & Öngen, 2012; Bayram, 2010; Meydan & Şeşen, 2011; Şimşek, 2007).

Ölçeğin Güvenirlik Analizi

Yapılan analiz sonucunda ölçeğin genel iç tutarlık katsayısı .91 ile yüksek bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlık katsayısı tabloda verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde ölçeğin alt boyut iç tutarlık değerleri incelendiğinde grup içi bağlar .88, bilişsel merkezilik .84 ve grup içi etki .76 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen değerler ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlık katsayısının yüksek

olduğunu göstermiştir (Alpar, 2010). Yarıya bölme değerleri ise grup içi bağlar .91, bilişsel merkezilik .83 ve grup içi etki .80 ile yüksek olduğu belirlenmiştir (Alpar, 2010).

Tablo 5. Ölçeğin Alt Boyutlarının İç Tutarlılık, Yarıya Bölme ve Test Tekrar Test Değerleri Tablosu

	Test tekrar test	İç tutarlılık	Yarıya bölme
Grup içi Bağlar	.82	.88	.91
Bilişsel Merkezilik	.84	.85	.83
Grup içi Etki	.76	.91	.80

Test tekrar test incelendiğinde ölçeğin alt boyutları olan grup içi bağlar .82, bilişsel merkezilik .84 ve grup içi etki .76 olarak tespit edilmiştir. Test tekrar test bulguları ölçeğin alt boyutlarının güvenilir olduğunu göstermiştir (Tavşancıl, 2014).

Tablo 6. Madde Toplam Test Korelasyonu ve Madde Çıkarılırsa Cronbach Alfa Değeri

	Madde-Toplam Test Korelasyonu	Madde Çıkarılırsa Cronbach Alfa değeri
Madde 1	.66	.92
Madde 2	.70	.91
Madde 3	.73	.91
Madde 4	.69	.91
Madde 5	.70	.91
Madde 6	.76	.91
Madde 7	.70	.91
Madde 8	.79	.91
Madde 9	.77	.91

Tablo 6' da ölçeğin güvenilirlik analizlerinden olan madde toplam test korelasyonu ve madde çıkarılırsa cronbach alfa değeri bulguları yer almaktadır. Madde toplam test korelasyonu değerlerin pozitif ve .30 değerinin üzerinde olması beklenmektedir (Alpar, 2010; Büyüköztürk, 2007). Elde edilen bulgular ölçek maddelerinin tamamının pozitif ve kritik değerin üzerinde olduğunu göstermektedir.

Ölçek maddelerinin herhangi birinin çıkarılması durumunda genel güvenilirlik katsayısının yükselip yükselmediği tablo 6'da kontrol edilmiştir. Bulgulara göre herhangi bir madde çıkarıldığında genel cronbach alfa değeri .91'in üzerine çıkmamaktadır. Güvenilirlik analizleri sonuçlarına göre herhangi bir maddenin ölçekten çıkarılmasına gerek duyulmadığı tespit edilmiştir (Alpar, 2010; Büyüköztürk, 2007).

TARTIŞMA

Bu çalışmada Sutcliffe & arkadaşları (2023) tarafından alan yazına kazandırılan sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlamasının yapılması amaçlanmıştır. Ölçeğin geçerlik

ve güvenilirlik analizleri sonrasında orijinal formunda olduğu gibi dokuz maddelik ve üç faktörlü yapısı Türk kültürü açısından da doğrulanmıştır.

Araştırmamızda ölçek yapısını incelemek amacıyla AFA analizine başvurulmuştur. AFA analizi için alan yazında farklı analiz ve eğik döndürme yöntemleri olduğu görülmektedir. Çalışmamızda araştırmacılar tarafından daha güvenilir olduğu belirtilen temel bileşenler ve eğik döndürme yöntemlerinden varimaks yöntemi kullanılmıştır (Convary & Hutcoff, 2003; Fabrigar vd., 1999). Temel bileşenler ve varimaks eğik döndürme yöntemleri ile faktör yapısı incelenmiştir. Özdeğer tablosu (bak. Tablo 2) ve yamaç birikinti grafiği (bak. Grafik 1) incelendiğinde ölçeğin üç faktörlü (grup için bağlar, bilişsel merkezilik ve grup içi etki) yapıya sahip olduğu görülmektedir. Eğik döndürme yöntemi sonrasında maddelerin faktör yükleri incelenmiştir. Beklenen faktör yükü .30 ve üzeri olmasıdır (Büyüköztürk, 2007). Tablo 2 incelendiğinde faktör yüklerinin .58 ile .89 aralığında olduğu ve dokuz maddenin tamamının beklenen faktör yüküne sahip olduğu görülmektedir. Araştırmamızda Türkçe'ye uyarlamasını yapılan ölçeğin orijinal ölçeğin madde yükleri ile benzer olduğu görülmektedir (Sutcliffe vd., 2023).

Alan yazında AFA analizi çalışmaları, toplam açıklanan varyans yüzdesinin oldukça önemli olduğunu ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2007; Peterson, 2000; Tabachnick & Fidell, 2013). Açıklanan varyans yüzdesinin önemi vurgulanmakla birlikte oranın ne olması gerektiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. (Kline, 2016; Merenda, 1997; Peterson, 2000). Yakın zamanda Kline (2016), açıklanan varyans yüzdesi için % 50 ve üzeri olmasının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Çalışmamızda elde edilen % 81.93 açıklanan varyans düzeyinin oldukça yeterli olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın orijinal formunda açıklanan varyans değeri % 53.0 bulunmuştur. Orijinal formunda bizim çalışmamızdan farklı varyans değerinin olması örneklem sayısı ve kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda Türkçe'ye uyarlanan sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeğinin AFA sonrasında ölçeğin Türk örnekleme uygunluğunu test etmek için DFA analizi uygulanmıştır. Elde edilen DFA bulgularına göre RMSEA .08, IFI .98, AGFI .88, CFI .98, NFI .96 ve GFI .94 değerleri alan yazındaki kaynaklara göre yeterli düzeydedir (Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003). Ölçme aracının orijinal versiyonunda DFA bulguları CFI .97 ve RMSEA .07 olarak tespit edilmiştir. Orijinal çalışmada elde edilen bulgular ile çalışmamız bulguların paralellik gösterdiği tespit edilmiştir.

Sporcu ebeveynler için sosyal kimlik ölçeğinin geçerlik analizleri sonrasında ölçeğin güvenilirliği test tekrar test ve iç tutarlılık katsayıları ile kontrol edilmiştir. Çalışmamızda iç tutarlılık değerleri alt boyutlara göre grup içi bağlar .88, bilişsel merkezilik .85 ve grup için etki .91 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen değerler ölçme aracının yeterli iç tutarlılık değerlerine sahip olduğunu belirtmektedir (Alpar, 2010). İkinci güvenilirlik analizinde ölçme aracı iki farklı zamanda veri toplanarak test tekrar test tutarlılığı kontrol edilmiştir. Bulgulara göre grup için bağlar .82, bilişsel merkezilik .84 ve grup içi etki .76 değerleri tespit edilmiştir. Tavşancıl (2014)'a göre elde edilen test tekrar test değerleri ölçme aracının güvenilirliği açısından yeterlidir.

SONUÇ

Sporcu ebeveynler için sosyal kimlik düzeylerini belirlemek amacıyla alan yazına Sutcliffe & arkadaşları (2023) tarafından kazandırılan ölçme aracının bu çalışma ile Türk kültürüne uyarlaması gerçekleştirilmiştir. Geçerlik analizleri için uygulanan AFA ve DFA bulguları ölçme aracının geçerli olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği için uygulanan iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test yöntemleri, ölçme aracının güvenilir olduğunu göstermektedir.

Çalışma sonucunda Türkçe'ye uyarlanan ölçme aracının geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmesine rağmen çalışmamızın bazı sınırlılıkları mevcuttur. İlk olarak, veriler iki ilden toplanmıştır. Gelecek çalışmalarda Türkiye genelini kapsayacak şekilde veri toplanması önerilmektedir. İkinci sınırlılık olarak örneklem sayısının az olması gösterilebilir. Örneklem sayımız 535 olsa da evren temsili açısından daha büyük örneklem grubunun olması beklenmektedir. Bu doğrultuda gelecekte gerçekleştirilecek olan çalışmalarda daha büyük örneklem gruplarından veri toplanması önerilmektedir.

ORCIDs

Emine Dalkılıç <https://orcid.org/0000-0002-7793-9222>

Oruç Ali Uğur <https://orcid.org/0000-0001-5454-7392>

Mehmet Dalkılıç <https://orcid.org/0000-0002-0776-7365>

KAYNAKÇA

Alpar R. (2010). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik - güvenilirlik*. Detay Yayıncılık.

Aytaç, M., & Öngen, B. (2012). Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi: İstatistik ve Aktüerya*, 5(1), 14-22.

Bayram, N. (2010). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş AMOS Uygulamaları*. Ezgi Kitabevi.

- Bean, C., Fortier, M., & Chima, K. (2019). Exploring challenges and strategies associated with the demands of competitive male youth hockey on mothers' health. *Leisure/ Loisir*, 43(1), 125–150. <https://doi.org/10.1080/14927713.2019.1583075>
- Brislin, R. W. (1986). A culture general assimilator: Preparation for various types of sojourns. *International Journal of Intercultural Relations*, 10(2), 215-234. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(86\)90007-6](https://doi.org/10.1016/0147-1767(86)90007-6)
- Brown, T.A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis For Applied Research*. New York: The Guilford Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Spss veri analizi el kitabı*. Pegem A Yayıncılık
- Clarke, N. J., & Harwood, C. G. (2014). Parenting experiences in elite youth football: A phenomenological study. *Psychology of Sport and Exercise*, 15(5), 528–537. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2014.05.004>
- Clarke, N. J., Harwood, C. G., & Cushion, C. J. (2016). A phenomenological interpretation of the parent-child relationship in elite youth football. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 5(2), 125–143. <https://doi.org/10.1037/spy0000052>
- Comrey, A. L., Backer, T. E., & Glaser, E. M. (1973). *A Source Book For Mental Health Measures*. Human Interaction Research Institute.
- Conway, J. M., & Huffcutt, A. I. (2003). A review and evaluation of exploratory factor analysis practices in organizational research. *Organizational Research Methods*, 6(2), 147- 168. <https://doi.org/10.1177/1094428103251541>
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, 13(4), 395–417. <https://doi.org/10.1123/tsp.13.4.395>
- Dorsch, T. E., Smith, A. L., & McDonough, M. H. (2009). Parents' perceptions of child-to parent socialization in organized youth sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 31(4), 444–468. <https://doi.org/10.1123/jsep.31.4.444>
- Dorsch, T. E., Vierimaa, M., & Plucinik, J. M. (2019). A citation network analysis of research on parent– child interactions in youth sport. *Sport, Exercise and Performance Psychology*, 8(2), 145–162. <https://doi.org/10.1037/spy0000140>
- Dorsch, T. E., Wright, E., Eckardt, V. C., Elliott, S., Thrower, S. N., & Knight, C. J. (2021). A history of parent involvement in organized youth sport: A scoping review. *Sport, Exercise and Performance Psychology*, 10(4), 536. <https://doi.org/10.1037/spy0000266>
- Dunn, C., Dorsch, T. E., King, M. Q., & Rothlisberger, K. J. (2016). The impact of family financial investment on perceived parent pressure and child enjoyment and commitment in organized youth sport. *Family Relations*, 65(2), 287–299. <https://doi.org/10.1111/fare.12193>
- Elliott, S. K., & Drummond, M. J. (2013). A socio-cultural exploration of parental involvement in

- junior Australian rules football. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 4(1), 35–48. <https://doi.org/10.1080/18377122.2013.76042>
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T. MacCallum, R. C. & Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4(3), 272. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.4.3.272>
- Felber Charbonneau, E., & Camiré, M. (2020). Parental involvement in sport and the satisfaction of basic psychological needs: Perspectives from parent–child dyads. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(5), 655–671. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2019.1570533>
- Garst, B. A., Gagnon, R. J., & Stone, G. A. (2019). “The credit card or the taxi”: A qualitative investigation of parent involvement in indoor competition climbing. *Leisure Sciences*, 42(6), 589–608. <https://doi.org/10.1080/01490400.2019.1646172>
- Gorsuch, R. L. (1974). *Factor analysis*. Philadelphia: Saunders.
- Harwood, C., & Knight, C. (2009). Understanding parental stressors: An investigation of British tennis-parents. *Journal of Sports Sciences*, 27(4), 339–351. <https://doi.org/10.1080/02640410802603871>
- Johansen, P. F., & Green, K. (2019). ‘It’s alpha omega for succeeding and thriving’: Parents, children and sporting cultivation in Norway. *Sport, Education and Society*, 24(4), 427–440. <https://doi.org/10.1080/13573322.2017.1401991>
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. (6. Baskı) Asil Yayın.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*. (4th ed.) Guilford Press
- Lannucci, C., MacPhail, A., & R. Richards, K. A. (2019). Development and initial validation of the Teaching Multiple School Subjects Role Conflict Scale (TMSS-RCS). *European Physical Education Review*, 25(4), 1017-1035. <https://doi.org/10.1177/1356336X18791194>
- Merenda, P. F. (1997). A guide to the proper use of factor analysis in the conduct and reporting of research: Pifalls to avoid. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 30(3), 156-164. <https://doi.org/10.1080/07481756.1997.12068936>
- Meydan, C. H., & Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi ve AMOS uygulamaları*. Detay Yayıncılık
- Mundfrom, D. J., Shaw, D. G., & Ke, T. L. (2005). Minimum sample size recommendations for conducting factor analysis. *International Journal of Testing*, 5(2), 159-168. https://doi.org/10.1207/s15327574ijt0502_4
- Neely, K. C., McHugh, T. L. F., Dunn, J. G., & Holt, N. L. (2017). Athletes and parents coping with deselection in competitive youth sport: A communal coping perspective. *Psychology of Sport and Exercise*, 30, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2017.01.004>
- Newport, R. A., Knight, C. J., & Love, T. D. (2021). The youth football journey: Parents’ experiences and recommendations for support. *Qualitative Research in Sport, Exercise and*

Health, 13(6), 1006–1026. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2020.1833966>

Okursoy, A., & Turan, A. H. (2014). Açıklayıcı faktör analizi ve üniversite yemekhanesinde müşteri memnuniyeti üzerinde etkili olan boyutların belirlenmesi üzerine bir uygulama. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 15(1), 65-78.

Peter, N. E. (2011). Confessions of a baseball mom: The impact of youth sports on parents' feelings and behaviors. *New Directions for Youth Development*, 1, 123–171. <https://doi.org/10.1002/yd.422>

Peterson, R. A. (2000). A meta-analysis of variance accounted for and factor loadings in exploratory factor analysis. *Marketing Letters*, 11, 261-275. <https://doi.org/10.1023/A:1008191211004>

Sapnas, K. G., & Zellar, R. A. (2002). Minimizing sample size when using exploratory factor analysis for measurement. *Journal of Nursing Measurement*, 10(2), 135-154. <https://doi.org/10.1891/jnum.10.2.135.52552>

Scherer, R. F., Luther, D. C., Wiebe, F. A., & Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire. *Psychological Reports*, 62(3), 763-770. <https://doi.org/10.2466/pr0.1988.62.3.763>

Schermelleh-Engel, K. & Moosbrugger, H. (2003). Models: Tests of Significance and Descriptive, *Psychological Research Online*, 8(2).

Sutcliffe, J. T., Benson, A. J., McLaren, C. D., & Bruner, M. W. (2023). Part of the team: The social identity questionnaire for sport parents (SIQS-P). *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 27(2), 114-124. <https://doi.org/10.1080/1091367X.2022.2092740>

Sutcliffe, J. T., Fernandez, D. K., Kelly, P. J., & Vella, S. A. (2021). The parental experience in youth sport: A systematic review and qualitative meta-study. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1–28. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2021.1998576>

Sutcliffe, J. T., Kelly, P. J., & Vella, S. A. (2021). Youth sport participation and parental mental health. *Psychology of Sport and Exercise*, 52, 101832. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101832>

Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ekinoks Yayınları.

Tabachnick, B.G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics (6th ed.)*, Allyn and Bacon

Tamminen, K. A., Poucher, Z. A., & Povilaitis, V. (2017). The car ride home: An interpretive examination of parent–athlete sport conversations. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 6(4), 325–339. <http://dx.doi.org/10.1037/spy0000093>

Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayın Dağıtım.

Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. (5. Baskı)* Nobel Yayınevi.

Velicer, W. F., & Fava, J. L. (1998). Affects of variable and subject sampling on factor pattern recovery. *Psychological Methods*, 3(2), 231. <https://doi.org/10.1037/1082989X.3.2.231>

-
- Warner, S., Dixon, M., & Leierer, S. (2015). Using youth sport to enhance parents' sense of community. *Journal of Applied Sport Management*, 7(1), 45–63. <https://doi.org/10.7290/jasm>
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.
- Yong, A. G., & Pearce, S. (2013). A beginner's guide to factor analysis: Focusing on exploratory factor analysis. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 9(2), 79-94. <https://doi.org/10.20982/tqmp.09.2.p079>